

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΑΡΑΜΠΟΥΡΟΥ

Ο νόμος του αίματος

Ο Βάσκος συγγραφέας στο μυθιστόρημά του επιχειρεί να ψηλαφίσει τις πληγές που άνοιξε η ETA στο όνομα της πατρίδας και της ελευθερίας, με πάνω από 800 δολοφονίες και δεκάδες απαγωγές στο ενεργητικό της.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ
ΕΛΕΝΑΣ ΧΟΥΖΟΥΡΗ *

ΤΙ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ για τη χώρα των Βάσκων; Τι ακριβώς ήταν η ETA («Πατρίδα και Ελευθερία»); Τι άφησε τελικά πίσω της έως να παραδώσει τα όπλα το 2011, έπειτα από μισό και πλέον αιώνα ένοπλης δράσης; Πώς από μια ομάδα για τη διαφύλαξη της πολιτισμικής κληρονομιάς των Βάσκων και αντίστασης κατά του φρανκικού καθεστώτος εξελίχθηκε σε μια παραστρατιωτική, τρομοκρατική, ένοπλη οργάνωση με πάνω από 800 δολοφονίες και δεκάδες απαγωγές στο ενεργητικό της;

Εμφορούμενη από την πεποίθηση ότι κατέχει την απόλυτη αλήθεια περί πατρίδας και ελευθερίας, άρα και το απόλυτο άλλοθι να τη διεκδικεί και να την εφαρμόζει με όλα τα μέσα, επί δικαίους και αδικούς, η ETA όχι μόνο δεν κατόρθωσε να πραγματοποιήσει τους αρχικούς της στόχους για ανεξαρτησία της Χώρας των Βάσκων και για τον σοσιαλισμό, αλλά «πέτυχε» να ανοίξει βαθιές, χαίνουσες πληγές στο βασκικό συλλογικό σώμα.

Πληγές που μάλλον θα αργήσουν να επουλωθούν, όπως συμβαίνει πάντα σε παρόμοιες καταστάσεις, έστω κι αν το 2018 η εναπομείνασα ETA ζήτησε δημόσια συγνώμη και ανακοίνωσε την οριστική της διάλυση.

Αυτές τις χαίνουσες πληγές επιχειρεί να αγγίξει ο Βάσκος συγγραφέας Φερνάντο Αραμπούρου (Σαν Σεμπαστιάν, 1959) στο μυθιστόρημά του με τον πολύσημο τίτλο «Πατρίδα», θέτοντας ουσιαστικά το κείμενο ερώτημα τι είναι πατρίδα και πώς την εκλαμβάνει και τη χρησιμοποιεί κανείς. Με εμφανή προσωπικά βιώματα, ο Βάσκος συγγραφέας στήνει και περιπλέκει το πολυσέλιδο μυθιστόρημά του γύρω από δύο οικογένειες

σε ένα βασκικό χωριό, κοντά στα σύνορα με τη γαλλική Χώρα των Βάσκων. Το μυθιστόρημα απλώνεται χρονικά από το 1980 έως τον Οκτώβριο του 2011 που η ETA ανακοινώνει την παύση της ένοπλης πάλης. Δύο οικογένειες, με κοινό συνδετικό κρίκο έναν φόνο και το βαθύ τραύμα που αυτός δημιουργεί τόσο στη μία οικογένεια όσο και στην άλλη.

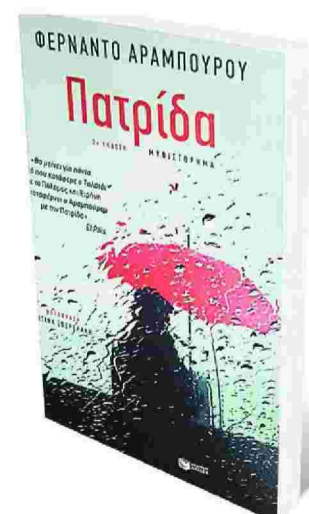
Συγκεκριμένα, τη δολοφονία του επιχειρηματία του χωριού Τσάτο, συζύγου και πατέρα της μίας οικογένειας, από την ETA, με ύποπτο τον πρωτότοκο γιο της άλλης οικογένειας. Το μυθιστόρημα αρχίζει με την έπειτα από πολλά χρόνια απουσίας-επιστροφή στο χωριό της Μπιτόρι, χήρας του δολοφονηθέντος, αμέσως μετά την ανακοίνωση της ETA ότι σταματά τον ένοπλο αγώνα. Η επιστροφή αυτή δίνει το έναυσμα στον συγγραφέα να ξεδιπλώσει το μυθιστόρημα με συνεχή χρονικά άλματα, από το μακρινό πλέον παρελθόν της ζωής των δύο οικογενειών στην εν ψυχρώ δολοφονία του Τσά-

το, έως την ημέρα της επιστροφής που θα οδηγήσει στην τελική κάθαρση. Γιατί όμως επιστρέφει η Μπιτόρι στον τόπο του εγκλήματος; Τι αναζητά; Τι προσδοκά; Να αναζωπυρώσει το ανεπούλωτο τραύμα της; Ακριβώς το αντίθετο: Θέλει να το επουλώσει. Και για να το επιτύχει θέλει να μάθει. Να μάθει αν πράγματι αυτός που δολοφόνησε τον άντρα της ήταν ο στρατευμένος στην ETA γιος της καλύτερης της φίλης, της Μίρεν, γόνος της πιο αγαπημένης οικογένειας με τη δική της. Θέλει να πάει να τον συναντήσει στη φυλακή και να τον ρωτήσει. Θέλει να καταλάβει, για να μπορέσει να συμφιλιωθεί, να συγχωρέσει ίσως. Ο Αραμπούρου κεντάει το μυθιστόρημά του, κυριολεκτικά, σταυροβελονιά, μέσα από μια σειρά επεισοδίων που το ένα έρχεται να κουμπώσει με το άλλο, το ένα να δέσει με το άλλο, το ένα να συμπληρώσει το άλλο, σε μια διαχρονία τριάντα χρόνων. Σχηματίζει έτσι μια εντυπωσιακή μυθιστορηματική κατασκευή, η οποία δεν μας μπει μόνο στις φωτεινές και σκοτεινές στιγμές των δύο οικογενειών, δεν μας κάνει κοινωνούς του ανεπούλωτου τραύματος που ταλανίζει και τις δύο, αλλά επιπλέον μας δίνει τη δυνατότητα να αντιληφθούμε τι συνέβη στην πατρίδα του, που οδήγησε αυτός ο πεντηκονταετής κύκλος του αίματος, στο όνομα -φευ-

Ο Φερνάντο Αραμπούρου, από τους σπουδαιότερους εκπροσώπους της σύγχρονης ισπανικής λογοτεχνίας, ήρθε πρόσφατα στην Αθήνα καλεσμένος του 11ου Ιβηροαμερικανικού Φεστιβάλ Λογοτεχνίας Εν Αθήναις - ΛΕΑ και του Ινστιτούτου Θερβάντες.

της ελευθερίας της πατρίδας. Ωστόσο ο Αραμπούρου αποφεύγει όλες τις παγίδες του καταγγελτικού λόγου, του διδακτισμού ή της ανούσιας αισθηματολογίας, που θα υπονόμειαν την ίδια την υψηλή λογοτεχνική ποιότητα του μυθιστορηματός του. Αναδεικνύει τους ανθρώπους, τα διλήμματά τους, τις ενοχές τους, τις αμφιβολίες τους. Σκιαγραφεί με συμπάθεια και σύνεση τις προσωπικότητες των μελών των δύο οικογενειών και το πώς εκλαμβάνουν και βιώνουν το κομβικό γεγονός της δολοφονίας στη δική τους ζωή. Προχωρώντας στον σχεδιασμό του πορτρέτου του Χοσέ-Μάρι, του γιου της Μίρεν, από την παιδική του ηλικία έως την ένταξή του στην ETA και τα χρόνια μέσα στη φυλακή για όσα έχει διαπράξει, προσπαθεί περισσότερο να τον καταλάβει παρά να τον καταδικάσει, χωρίς όμως και να του χαρίζεται. Δυστοπικό εμφανίζεται το περιβάλλον του χωριού. Ο νόμος του αίματος, που δεν αφήνει κανένα απέξω, επιφέρει και τον νόμο της σιωπής. Οι κάτοικοι του χωριού αντιδρούν φοβικά, ενοχικά απέναντι στην οικογένεια του δολοφονημένου, την αναγκάζουν να φύγει από το χωριό, τρομάζουν και αποσταθεροποιούνται όταν η Μπιτόρι επιστρέφει. Υποφέρουν κι αυτοί από το βαθύ συλλογικό τραύμα που προκάλεσε η σχεδόν εμφύλια αιματοχυσία δεκαετιών. Ο Αραμπούρου, προσφέροντας πρωταρχικό ρόλο στις δύο άλλοτε αγαπημένες φίλες, την Μπιτόρι και τη Μίρεν, κλείνει το μυθιστόρημά του με ένα αμήχανο και μετέωρο αγκάλιασμα τους, αφήνοντας ουσιαστικά αναπάντητο το ερώτημα της συγχώρεσης και της συμφιλίωσης. Στα συν του σπουδαίου αυτού μυθιστορηματός συγκαταλέγεται και η μετάφραση της Τίνας Σπερελάκη. ●

* Η Ελένα Χουζούρη είναι βιβλιοκριτικός και συγγραφέας.

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΑΡΑΜΠΟΥΡΟΥ,
«ΠΑΤΡΙΔΑ»
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Πατάκη

